

Ársskýrsla
Kvinnasögunafns Íslands
2002

Reykjavík, febrúar 2003

Ársskýrsla

Kvennasögusafns Íslands 2002

Umsjón:
Auður Styrkársdóttir

Yfirlestur:
Emilía Sigmarsdóttir
Sigríður Th. Erlendsdóttir
Stefanía M. Pétursdóttir

Kvennasögusafn Íslands

Arngrímögötu 3, 107 Reykjavík

Sími og símbref: 525 5779

Netfang: kona@bok.hi.is

Veffang: <http://www.kona.bok.hi.is>

Starfsmenn

Auður Styrkárdsdóttir stjórn málafræðingur tók við starfi forstöðumanns um mitt ár 2001. Forstöðumaður er eini fasti starfsmaður safnsins en til aukaverkefna árið 2002 var ráðin Hólmfríður Anna Baldursdóttir, nemi í kynjafræðum við Háskóla Íslands. Til þessa verkefnis fékkst styrkur frá Rannsóknasjóði Háskóla Íslands.

Stjórn safnsins skipa:

Emilía Sigmarsdóttir, fulltrúi Landsbókasafns Íslands-Háskólabókasafns. Sigríður Th. Erlendsdóttir, fulltrúi Rannsóknastofu í kvennafræðum. Stefanía María Pétursdóttir, fulltrúi Kvenfélagasambands Íslands.

Almennt um starfsemi safnsins

Unnið er samkvæmt markmiðum Kvennasögusafns Íslands: að safna, skrá og varðveita heimildir um sögu kvenna. Safninu er einnig ætlað að miðla þekkingu um sögu kvenna, aðstoða þá sem leita heimilda á því sviði og hvetja til rannsókna á sviði kvennasögu og kvennafræða.

Til safnsins leita einkum nemandur og fræðimenn í heimildaleit, en einnig annað áhugafólk um kvennasögu. Talsvert berst af fyrirspurnum símléiðis og með tölvupósti. Safnið er skráð í gagnagrunna um stofnanir á sviði kvennasögu og kynjarannsóknar og berst því nokkuð af fyrirspurnum erlendis frá.

Dagleg starfsemi felst í:

- Viðveru á afgreiðslutíma safnsins.
- Viðtöku, grísjun, skráningu og frágangi þeirra gagna sem í safnið berast.
- Aðstoð við notendur safnsins. Er þá átt við aðstoð við heimildaöflun vegna verkefna á sviði kvennasögu og kynjafræða, einnig ráðgjöf um verkefni á þessu sviði.
- Upplýsingum og ráðgjöf veittri um tölvupóst, bæði til innlendra aðila og erlendra.
- Upplýsingum og ráðgjöf veittri í síma, bæði til notenda safnsins og einstaklinga og félagasamtaka sem hafa hug á að afhenda safninu gögn.

Þá eru ýmis önnur verkefni í höndum forstöðumanns: norrænt samstarf, ráðstefnur og fundir, útgáfumál, sýningar, greinaskrif, fyrirlestrar, fjáröflun o.fl. Forstöðumaður átti sæti í undirbúningsnefnd að menningarnótt Landsbókasafns Íslands 2002, en safnið gekkst fyrir opnu húsi undir heitinu „Galdranótt í Þjóðarbókhöndu“ á menningarnótt Reykjavíkurborgar 17. ágúst. Forstöðumaður á einnig sæti í námskeiðanefnd Landsbókasafns. NIKK undirbýr

nú ráðstefnu um kvennahreyfingar á Norðurlöndunum árið 2004 og á forstöðumaður Kvennasögusafns Íslands sæti í faglegru undirbúningsnefnd ráðstefnunnar.

Sýningar

Kvennasögusafn hleypti af stokkunum sýningaröðinni „Fellingar“ – samvinnuverkefni safnsins, Landsbókasafns og 13 starfandi myndlistarkvenna um mitt ár 2001. Aðeins tvær sýningar voru árið 2002 vegna umfangsmikillar sýningar tileinkaða 100 ára afmæli Halldórs Laxness í Þjóðarbókhöfðu. Röðin hefur það markmið að varpa ljósi á hlut nokkurra núlifandi myndlistarkvenna í íslenskri listasögu og efla skrásetningu á starfi myndlistarkvenna almennt. Hver sýning stendur í einn mánuð og er tvískipt. Annars vegar í Kvennasögusafni á 4. hæð og hins vegar á opnu svæði fyrir framan útlánadeild á 2. hæð. Auk þess eru á 2. hæð upplýsingar um þá listakonu sem sýnir hverju sinni og tölulegar staðreyndir sem varpa ljósi á hlut kvenna í íslenskri listasögu. Listakonurnar afhenda Kvennasögusafni gögn um listferil sinn. Með því vilja þær hvetja konur til að safna gögnum um eigin sögu.

Listakonurnar sem sýndu á árinu 2002 voru þessar:

09.02. Eygló Harðardóttir

08.02. Gerla

Sýningaröðinni verður haldið á árinu 2003. Að undirbúningi hafa unnið forstöðumaður og Emilía Sigmarsdóttir.

Kvennasögusafn gekkst fyrir sýningu á handverki starfsmanna Þjóðarbókhöfðu í samvinnu við Emilíu Sigmarsdóttur og Kristínu Bragadóttur, forstöðumann þjóðdeildar. Var sýningin sett upp í kennslurými á 4. hæð bókhöfðunnar. Hún var opnuð 30. maí og stóð fram í júlí.

Fundir og ráðstefnur

Forstöðumenn hafa sótt fundi og fyrirlestra er tengjast kvennasögu og safnamálum. Er einkum um að ræða fundi og fyrirlestra Rannsóknastofu í kvennafræðum og Sagnfræðingafélags Íslands, en einnig ráðstefnur og fundi sem félagasamtök gangast fyrir og forstöðumenn hafa talið ávinning af. Stærstu ráðstefnurnar á árinu 2002 voru Söguþingið 2002 sem haldið var 31.maí-1. júní og Ráðstefna um kvenna- og kynjafræðirannsóknir sem Rannsóknastofa í kvennafræðum við Háskóla Íslands gekkst fyrir 4.-5. október.

Útgáfu- og sölumál

Kvennasögusafn Íslands var útgefandi bæklingisins *Kvennasögu* í *Kvosinni* sem lýsir gönguleiðum í elsta bæjarhluta Reykjavíkur þar sem konur koma eða hafa komið við sögu. Höfundur texta er Auður Styrkársmóttir forstöðumaður. Styrkir fengust frá Reykjavíkurborg og Bílastæðasjóði Reykjavíkur.

Áður útgefnað bækur safnins seljast hægt en stöðugt.

Erlent samstarf

Kvennasögusafn Íslands er í nánnum tengslum við NIKK, Nordisk institutt i kvinne- og kjønnsforskning, í Osló. Safnið er skráð í gagnagrunna á vegum NIKK og er jafnan getið í tímaritum NIKK ((*NIKK Magasin*, *Nytt fra NIKK* og *News from NIKK*). Forstöðumaður tók sæti í faglegri undirbúningsnefnd að ráðstefnu um kvennahreyfingar á Norðurlöndunum sem NIKK fyrirhugar að halda árið 2004. Forstöðumaður hefur unnið að því að fá ráðstefnuna hingað til lands.

Safnið er skráð í gagnagrunninn *Mapping the World of Women's Information Services Database* sem rekinn er á vegum IIAV (International Information Centre and Archives for the Women's Movement í Amsterdam. Slóð grunnins er: <http://www.iiav.nl/mapping-the-world>.

Kvöldvaka

Árleg kvöldvaka Kvennasögusafns Íslands var haldin 5. desember. Henni er ætlað að vekja athygli á safninu og starfsemi þess, en einnig kvennasögurannsóknunum og þeim sem þær stunda.

Tvö erindi voru flutt að þessu sinni. Helga Kress, prófessor við Háskóla Íslands, flutti erindi er nefndist: „Hún mamma sín fór burt, burt, burt“ og fjallaði það um barnalýsingar í verkum Halldórs Laxness. Björg Einarsson flutti erindi er nefndist: „Litlu hvítu rúmin“ og fjallaði það um kvenfélagið Hringinn sem stofnað var í Reykjavík árið 1904.

Guðrún Edda Gunnarsmóttir söng tvö ljóða Halldórs Laxness: „Hvert örstutt spor“ og „Hjá lygnri móðu“. Einnig söng Guðrún Edda tvo gamla sálma.

Sérverkefni

Stjórn Kvennasögusafns Íslands réð Hólmfríði Önnu Baldursdóttur, nema í kynjafræðum við Háskóla Íslands til sérverkefna og sumarafleysingar tímabilið júní – ágúst 2000. Verkefni Hólmfríðar Önnu var að taka saman lista yfir þær heimildir sem til eru á Landsbókasafni er tengjast sögu kvenna og flokka niður eftir efnisatriðum. Sjá má hluta af vinnu Hólmfríðar Önnu á heimasíðu safnsins undir ‘Lesefni’. Styrkur til þessa verkefnis fékkst hjá Rannsóknasjóði Háskóla Íslands og var unnið í samvinnu við Þorgerði Einarsdóttur, lektor í kynjafræðum við Háskóla Íslands.

Ýmislegt

- Kvennasögusafn Íslands gekkst fyrir tveimur bókakynningum í fyrirlestrarsal á 2. hæð Þjóðarbókhöllu, báðar haldnar í hádeginu. Fyrri kynningin var haldin 13. nóvember og kynntu eftirtaldir eftirfarandi verk: Ragnhildur Richter: *Íslenskar konur: Ævisögur*; Helga Sigurjónsdóttir: *Sveitin mín-Kópavogur: frásagnir bekkjarsystkina*; Guðrún Friðgeirsdóttir: *Norðanstúlka-bernskusaga*; Guðrún Sigfúsdóttir: *Sonja: Líf og leyndardómar Sonju W. Benjamínsdóttur Zorilla* eftir Reyni Traustason. Síðari kynningin var haldin 6. desember og kynntu þá eftirfarandi eftirtalin verk sín: Gerður Kristný: *Ég veit þú kemur*; Marjatta Ísberg: *Ljóðelskur maður borinn til grafar*; Sigurbjörg Prastardóttir: *Sólar Saga*; Elísabet Ólafsdóttir: *Vaknað í Brüssel*. Góð aðsókn var að báðum þessum kynningum.
- Forstöðumaður tók saman í litla fjölrítaða örk upplýsingar um 8. mars og lét liggja frammi í afgreiðslu Þjóðarbókhöllu. Einnig var henni dreift 8. mars á fundi sem Menningar- og friðarsamtök íslenskra kvenna og fleiri samtök gengust fyrir, en forstöðumaður hélt þar erindi um uppruna dagsins og MFÍK.
- Þann 19. júní var opnuð gönguleiðin *Kvennasögu-slóðir í Kvosinni* í Ráðhúsi Reykjavíkur. Borgarstjóri, Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, ávarpaði gesti og forstöðumaður safnsins opnaði gönguleiðina. Ríflega 100 manns mættu til þessarar athafnar og gengu síðan undir leiðsögn Guðjóns Friðrikssonar sagnfræðings. Þessi viðburður var unninn í samvinnu við Kvenréttindafélag Íslands sem bauð göngufólki til kaffisamsætis og fagnaði þannig 95 ára afmæli sínu.
- Á árinu lagði forstöðumaður nokkra áherslu á fræðslustarfsemi safnsins, einkum gegnum veraldarvefinn. Þar hefur forstöðumaður sett upp skrá um allar íslenskar

konur sem lokið hafa doktorsprófi. Þetta verkefni er unnið í samvinnu við Önnu Höllu Björgvinsdóttur, starfsmann á þjóðdeild Landsbóksafns Íslands. Einnig voru settir á veraldarvefinn nokkrir heimildalistar úr sögu íslenskra kvenna sem Hólmfríður Anna Baldursdóttir vann fyrir Kvennasögusafn Íslands.

- Forstöðumaður tekið upp þá nýbreytni að senda kennurum á sviði kynjafræða við H.Í. reglulega ljósrit af efnisyfirlitum tímarita á sviði kvennafræða sem Landsbókasafn kaupir og vekja athygli þeirra á rafrænum aðgangi tímarita. Hefur þetta mælst mjög vel fyrir meðal kennara.
- VESTNORD-verkefnið hefur skilað miklum árangri og má nú lesa gömul blöð og tímarit frá Íslandi, Færeyjum og Grænlandi í heimilistölvum. Kvennasögusafn Íslands átti aðild að verkefninu að því leyti að hluti af þessu safni er *Kvennablaðið* er Bríet Bjarnhéðinsdóttir gaf út.
- Kvennagagnabankinn sem stofnað var til á árinu 2002 að frumkvæði Rannsóknastofu í kvennafræðum við Háskóla Íslands er nú tilbúinn hjá hönnuðum. Um áramótin 2002/2003 skorti þó enn fjármagn til að kynna hann myndarlega og taka í notkun.

Ritstörf

Auður Styrkárdsóttir: *Kvennasöguslóðir í Kvosinni*. Reykjavík, Kvennasögusafn Íslands, 2002.

Auður Styrkárdsóttir og Jón Hreinsson (ritstj.): *Verkefnastjórnun*. Tímarit Verkefnastjórnarfélag Íslands, 1. tbl. 2002.

Auður Styrkárdsóttir: 'Mörg eru geð guma. Hinn mannlegi þáttur í verkefnastjórnun'. *Verkefnastjórnun*. Tímarit Verkefnastjórnunarfélag Íslands, 1. tbl. 2002, s. 8.

Auður Styrkárdsóttir: *Íslenskir kvendoktorar 1926-2001. Raðað eftir efni*. Reykjavík, Kvennasögusafn Íslands, 2002. Fjölrit, 9 bls.

Auður Styrkárdsóttir: *Íslenskir kvendoktorar 1926-2001. Raðað eftir árum*. Reykjavík, Kvennasögusafn Íslands, 2002. Fjölrit, 26 bls.

Auður Styrkárdsóttir: *8. mars. Uppruni alþjóðlegs baráttudags kvenna*. Reykjavík, Kvennasögusafn Íslands, 2002. Fjölrit, 4 bls.

Fyrirlestrar og safnkynning

- 31. janúar** flutti forstöðumaður erindi á Rabbfundi Rannsóknastofu í kvennafræðum við Háskóla Íslands. Fjallaði það um prófkjör og hlut kvenna á framboðslistum á Íslandi.
- 28. febrúar** kynnti forstöðumaður Kvennasögusafn Íslands á bókmenntakvöldi í Reykjanesbæ.
- 8. mars** flutti forstöðumaður erindi um sögu 8. mars á fundi MFÍK og fleiri samtaka.
- 15. mars** kynnti forstöðumaður Kvennasögusafn Íslands á formannafundi Kvenfélagasambands Íslands sem haldinn var í Munaðarnesi. Stefanía María Pétursdóttir sótti þennan fund með forstöðumanni.

Tveir gestir tengdir söfnum á Norðurlöndunum sóttu Kvennasögusafn Íslands heim:

Marjaliisa Hentilä frá Työväen Arkisto (Skjalasafni finnskra verkamanna) kom 15. maí og

Berit Backlund frá Kvinnohistoriska samlingarna kom 25. ágúst.

Á döfinni

Áfram verður unnið að því að miðla upplýsingum um sögu og stöðu íslenskra kvenna, einkum gegnum veraldarvefinn. Fleiri heimildalistar verða settir fram og um mitt ár verður væntanleg fyrsta útgáfan af hinum nýrri kvannahreyfingum á Íslandi. Forstöðumaður hefur hleypt af stokkunum nefnd til að vinna að því að mynd verði reist af Bríeti Bjarnhéðinsdóttur í Reykjavík og kallað til liðs við sig Kvenréttinda-félag Íslands og Bríet-félag ungra feminista. Undirbúningur er skammt á veg kominn en mikill og almennur hljómgrunnur er meðal kvenna fyrir þessu verkefni.

Aðföng 2002

Talsvert magn hvers kyns bæklinga og fréttabréfa berst safninu og er það efni til notkunar í rými safnsins á 4. hæð í Þjóðarbókhöllu. Safnið kaupir lítið eitt af bókum en árlega berast því gjafaeintök bóka frá stofnunum á sviði kvennasögu og kynjafræða á hinum Norðurlöndunum.

Kvennasögusafn var áskrifandi að þremur tímaritum á sviði kvennasögu og kynjafræða: *Women's History Review*, *The European Journal of Women's Studies* og *Kvinder, Køn og forskning*. Forstöðumaður ákvað að segja upp áskriftum að tveimur hinum fyrrnefndu, enda berast bæði í Landsbókasafn Íslands-Háskólabókasafn. Þá var einnig í sparnaðarskygni sagt upp samningi við Fjölmíðlavaktina um úrklippur úr völdum efnisflokkum, enda eftirspurn engin eftir þessu efni. Safnið fær *NIKK Magasin* og *News from NIKK* og einnig berast safninu endurgjaldslaust tímaritin *Genus* frá Svíþjóð, *Kvast* frá Finnlandi, *Kvinneforskning* og *Bulletin* frá Noregi.

Forstöðumaður leggur árlega fram nokkrar beiðnir um bókakaup til Landsbókasafns. Fyrir tilstilli forstöðumanns var t.d. keypt alfræðiritið *Women in World History: A Biographical Encyclopedia*, 17 binda verk sem geymt er í rými handbókasafns á 2. hæð Þjóðarbókhöllu.

Árið 2002 var eftirfarandi skráð í aðföng Kvennasögusafns Íslands:

I. Handrit:

Júlí Vilhelmína Þorvaldsdóttir, Hrismóum 1, Garðabæ, færði safninu um hendur Stefaníu M. Pétursdóttur 5 bréf og 3 bréfspjöld Halldóru Bjarnadóttur til Elísabetar Friðriksdóttur, 1 bréf Halldóru til Aðalbjargar Sigurðardóttur og 1 bréf frá Aðalbjörgu Sigurðardóttur til Elísabetar ásamt Skrá yfir búninga- og munasafn Halldóru Bjarnadóttur.

13. september. Margrét Björgvinsdóttir, Sólheimum 25, gaf safninu 12 bækur úr fórum Árnýjar Filippusdóttur, skólastýru Kvennaskólans á Hverabökkum, en Margrét er bróðurdóttir Árnýjar. Bækurnar eru ræðubækur, minningabækur og fundagerðabækur námsmeyja frá árunum ca. 1940-1943, allar handskrifaðar, auk þess 1 kennslubók sem Árný hafði handskrifað.

17. október Margrét Harðardóttir færði safninu gögn *Delta Kappa Gamma*.

12. desember Sýlvía Briem afhenti fundagerðabækur *Zontaklúbbs Reykjavíkur* 1941-1988.

II. Annað:

- 15. janúar** Um hendur Stefaníu Maríu Pétursdóttur barst safninu M.A. ritgerð Margrétar Árnadóttur, sem skrifuð var við Nordiska hälsövardshögskolan í Gautaborg árið 1996. Ritgerðin ber heitið *Fear of Fatness – the young woman's lived experience of her body*.
- 18. janúar** Hólmfríður K. Gunnarsdóttir gaf tvo bókakassa, um helmingur þeirra frá matreiðsluklúbbi Almenna bókafélagsins frá 9. áratug 20. aldar. Aðrar bækur átti Landsbókasafn fyrir, utan *The Hyte Report* og *Den kvindelige Eunuk* e. Germaine Greer. Þær fóru til aðfangadeildar.
- 12. apríl** Sigríður Th. Erlendsdóttir gaf *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, marga árganga.
- 7. maí** Björg Einarsdóttir og Geirlaug Þorvaldsdóttir afhentu safninu gögn tengd Áhugahóp um minnisvarða um Björgu C. Þorláksson
- 20. júní** Auður Styrkárdsdóttir gaf penna og barmmerki merkta Kvinnalistanum.
- 27. júní** Jón Kalman kom með orðabókina *An American Dictionary of the English Language*, merktá Torfhildi Hólm á upphafssíðu. Slitin og illa farin. Ögmundur Helgason tók við fyrir handritadeild, enda margt til þar varðandi Torfhildi.
- Júlí** Kristín Jónsdóttir færði safninu nokkur eintök af tímariti Amalíu Líndal, 65°. Öll eintök eru til á Landsbókasafni.
- Júlí** Ragnheiður Jósúadóttir færði safninu nokkur eintök af norska tímaritinu *Sirene*. Öll eintök eru til á Landsbókasafni.
- 20. ágúst** Ingibjörg Haraldsdóttir (f. 1942), Seiðakvísl 38, gaf safninu 3 eintök af *Hátíðisdagur kvenna 19. júní 1916*, söngkver.
- 10. september** Um hendur Stefaníu M. Pétursdóttur barst safninu ritið „Um móður mína Solveigu Pétursdóttur Eggerz“ og Ritaskrá Sigríðar Thorlacius. Einnig fylgdu mörg rit og sérprent eftir Elsu S. Guðjónsson.
- 10. september** bárust ómerkt í pósti nokkrir árgangar af „19. júní“
- 7. nóvember** Þóra Gyldfadóttir færði safninu ritgerð Önnu Guðnýjar Hallgrímsdóttur, f. 1983, *Konur Pókotþjóðflokksins*, skrifuð til stúdentsprófs 2003 við Kvinnaskólann í Reykjavík.
- 14. nóvember** Sólbjört Aðalsteinsdóttir, Hlíðavegi 41, Kópavogi, færði safninu eintök af bók móður sinnar, Guðríðar Snorradóttur, er ber heitið *Ljóð*. Einnig fylgja nokkur skjöl úr eigu móður hennar.
- 5. desember** Sigríður Thorlacíus færði safninu eintök af bók sinni *Margar hlýjar hendur* áritaða af þátttakendum á 24. landsþingi Kvenfélagasambands Íslands sem haldið var að Laugarvatni 1.-3. júní 1981.

Á árinu bárust safninu eftirtaldar skýrslur:

Konur í vísindum á Íslandi. Menntamálaráðuneytið, mars 2002. Tekið saman af nefnd um konur og vísindi. Eintak til hjá Lbs.

Þorgerður Þorvaldsdóttir: *Kynlegar víddir í dómnefndarálitum. Reykjavík, Jafnréttisnefnd Háskóla Íslands, 2002. Tvo eintök, annað skráð hjá Lbs.*

Subjekt, politik och könskonstruktion: det jämställda Norden som framtidsverkstad. Skýrsla frá norrænni rannsóknaráðstefnu 28.1.-1.3. 2002 í Stokkhólmi. NIKK, småskrifur nr. 8, 2002. Skráð hjá Lbs.

Captured Queen. Men's violence against women in "equal" Sweden. Brottsoffermyndigheten í Svíþjóð Skráð hjá Lbs.